

Waarom de evenementensector deze crisis overleeft

Martijn Mulder, hoofddocent Leisure, Hogeschool Rotterdam, mulde@hr.nl

De auteur werkt binnen het project POPLIVE van de Erasmus Universiteit en Kenniscentrum Creating 010 aan een promotieonderzoek naar popmuziek, -festivals en -podia, is de auteur van het boek Leisure! en jurylid van de Nationale Evenementenprijzen.

Bijna geen sector is zo hard getroffen door de COVID-crisis als de evenementenbranche. Bij vele tienduizenden evenementen kon een streep door de editie van 2020 en veel ondernemers vrezen voor de (nabije) toekomst. Een voorzichtige analyse van de eerste fase van deze crisis toont echter ook de enorme veerkracht van de sector aan en maakt duidelijk dat innovatie, creativiteit en samenwerking nog meer dan voorheen ingezet worden om een toekomst te creëren. Mede hierdoor gloort er hoop aan de horizon.

1 | Een kwetsbare mega-industrie

Hoeveel evenementen heb je gedurende 2019 bezocht in Nederland? De kans is groot dat het werkelijke aantal hoger ligt dan het antwoord dat als eerste in je opkomt. Want ook de viering van Koningsdag in de wijk, de braderie waar je met de kinderen geweest bent, de carnavalsoptocht of het corso waar je naar hebt staan kijken en de buurtborrel op burendag kun je daarbij optellen. Pas wanneer je de cijfers ziet, realiseer je je de totale omvang van de evenementensector in Nederland. Volgens de Vereniging voor Evenementenmakers (VVEM) en Respons vonden er recent jaarlijks een kleine 100.000 vergunningsplichtige publieksevenementen plaats in Nederland – wat neerkomt op gemiddeld 275 per dag – met in totaal zo'n 140 miljoen bezoeken¹; gemiddeld acht bezoeken per Nederlander per jaar. In hetzelfde onderzoek wordt een jaaromzet van rond de 3,5 miljard euro voor publieksevenementen geschat, alleen al aan directe inkomsten (VVEM 2020). En dan zijn de tienduizenden evenementen zonder vergunningsplicht (kleinschalig of in besloten setting) en zakelijke evenementen nog buiten beschouwing gelaten. Die laatste categorie is volgens Eventplatform (2020) alleen al goed voor een jaaromzet van ruim 5 miljard euro. Nederland is met recht een evenementenland, zeker ook in internationaal perspectief; volgens een mondiale data-analyse uit 2015 is Nederland zelfs het land met de grootste event-dichtheid ter wereld (Martín-Corral et al. 2015).

Tegelijkertijd kan op basis van de eerste driekwart jaar van de pandemie geconcludeerd worden dat de evenementensector een van de hardst getroffen sectoren is in de Nederlandse economie. Waar een flink deel van de leisure-economie in de zomermaanden van 2020 weer (gedeeltelijk en onder strikte voorwaarden) op gang kon komen, bleven de poorten van bijna alle evenementen – net als die van de nachtclubs/discotheken – ook toen nog gesloten. De kracht van het fenomeen 'evenement' (de massaliteit, de tijdelijkheid/vergankelijkheid, het momentum en de flexibele organisatorische (waarde)netwerken (zie ook Mulder, Hitters & Rutten 2020)), bleek tijdens een pandemie ineens de zwakte te zijn. Hoe gaat deze sector-in-crisis met de situatie om en welke toekomst gaat de evenementenbranche tegemoet?

¹ Het aantal bezoeken aan evenementen is in 2019 met 140 miljoen toegenomen, wat neerkomt op gemiddeld acht bezoeken aan een meerdaags evenement brenoen.

Fase 1: shock

Het ging snel in maart 2020: terwijl premier Rutte op 2 maart nog aankondigde dat het wat hem betreft geen zin had om in dat stadium grote evenementen te gaan cancelen (er waren op dat moment in Nederland 18 besmette patiënten bekend), besloten in de week daarna steeds meer organisatoren om geplande producties toch te annuleren. Op 12 maart kondigde het kabinet een verbod aan op evenementen met meer dan 100 personen (tot 31 maart) en anderhalve week later werd dat verbod van kracht voor alle vergunningsplichtige evenementen, aanvankelijk tot 1 juni. In exact drie weken van groen naar volledig rood – en de evenementensector bleef in shock achter. In die eerste fase leek het of iedereen binnen de sector primair met zichzelf bezig was; Ahoy maakte noodplannen voor het Songfestival, muziekfestivals tuigden online alternatieven op en voetbalstadions leken vooral zelf het wiel te willen uitvinden. Toch kwam er achter de schermen al enorm snel een sectorbrede lobby op gang. De VVEM en VNPF (branchevereniging poppodia en –festivals) zaten al op 19 maart aan tafel met Minister Wiebes van Economische Zaken om de precaire situatie van de branche te bespreken. Naar aanleiding van dit gesprek werd op 25 maart een brief naar de ministers van Cultuur en Economische Zaken gestuurd. Hierin werd benadrukt dat de evenementensector een complex ecosysteem is (netwerkorganisaties, veel afgeleide werkgelegenheid), dat er een grote mate van seizoen afhankelijkheid is (zo'n 80% van de omzet wordt in voorjaar en zomer verdiend) en dat evenementenproducties lange voorbereidingstijden kennen. De strekking van de brief is helder: de dan geldende maatregelen bedreigen het voortbestaan van de hele sector.

Fase 2: hergroepering

Naast deze en vele daaropvolgende noodkreten, worden tegelijkertijd steeds meer tekenen van weerbaarheid en wederopstanding zichtbaar. Ten eerste worden de krachten binnen de branche steeds beter gebundeld: bij het sectoroverleg sluiten ook de brancheverenigingen voor schouwburgers (VSCD) en theater producenten (VVTP) en NOC*NSF aan en ten tweede wordt aansluiting gevonden bij de brede Taskforce Culturele Creatieve Sector. Wanneer half april bekend wordt dat het verbod op evenementen verlengd wordt tot na de zomer, leidt dat vanzelfsprekend tot stress en teleurstelling bij veel organisatoren maar er zijn ook geluiden van opluchting over de duidelijkheid die er nu is. Ondertussen hebben veel organisatoren van culturele evenementen hun focus al verlegd naar het organiseren van een online alternatief. Al in april biedt Paaspop een voorzichtig online programma en kondigt het Amsterdamse DGTL aan 's werelds grootste online festival te organiseren. Veel organisatoren worden in deze fase gesterkt door de loyaliteit van ticketkopers, die massaal besluiten hun geld niet terug te vragen. Eind mei wordt de Alliantie van Evenementenbouwers gelanceerd, een brede vertegenwoordiging van organisaties en zelfstandigen die werken aan publieksevenementen. Inmiddels lijkt de lobby in Den Haag zijn vruchten af te werpen. Nog niet zozeer financieel, want de steunpakketten die gepresenteerd worden lijken nauwelijks afgestemd op het complexe ecosysteem dat de evenementenbranche is, maar wel organisatorisch: half juni besluiten vier betrokken ministers tot de start van het Fieldlab Evenementen, een samenwerking tussen de Alliantie van Evenementenbouwers (publiek) en het Eventplatform (zakelijk) met als doel het ontwikkelen van een routekaart naar verantwoorde evenementen in coronatijd.

Fase 3: innovatie en daadkracht

In de stille zomer van 2020 ziet de sector steeds meer openingen om de werkzaamheden weer op te pakken. Los van het Fieldlab laat Mojo een literatuurstudie uitvoeren door het Crisislab van Radboud Universiteit Nijmegen, waaruit blijkt dat *“buitenevenementen niet leiden tot een onaanvaardbaar risico” en dat de risico's bij indoor evenementen “beneden de gebruikelijke norm [liggen]”* en niet principieel

verschillen van veel andere, wel toegestane activiteiten, zoals horecabezoek (Helsloot et al. 2020, pp. 63-64). In Duitsland wordt rond diezelfde tijd (wetenschappelijk) geëxperimenteerd met een festival met 1500 bezoekers om te ontdekken of en hoe het virus zich in de openlucht over een menigte verspreidt. En hoewel in Nederland bijna alle evenementen nog steeds helemaal niet of hooguit online doorgaan, komen er aan het einde van de zomer in kleinschalige vorm langzaam weer een aantal echte evenementen op de kalender. Zo vindt begin september in Rotterdam MoMo Fabrique plaats op een oud haven-terrein en vindt een week later in Bergen op Zoom het festival Popmonument plaats met drie roulerende groepen van 80 bezoekers. Het oplopend aantal coronabesmettingen zet daarna echter een rem op een doorontwikkeling van de routekaart zoals die door het Fieldlab ontwikkeld is. Oktober 2020 begint hoopvol met het nieuws dat het Fieldlab – gesteund door een grootschalig consumentenonderzoek (zie Fieldlab Evenementen 2020) en ontwikkelingen rondom het testbeleid – gesteund door het kabinet een nieuwe fase in kan wat betreft het verantwoord organiseren van evenementen. Wanneer enkele weken later nieuwe maatregelen door het kabinet worden aangekondigd, blijkt echter toch weer dat de evenementenbranche nauwelijks tot geen perspectief geboden wordt voor de nabije toekomst.

2 | Hoop voor de toekomst

Na zo'n driekwart jaar zonder evenementen lijkt er weinig veranderd in Nederland: er is nog steeds grote vrees voor het voortbestaan van de sector en er is nauwelijks perspectief. Desondanks heeft de evenementensector in 2020 ook bewezen een buitengewoon weerbare bedrijfstak te zijn. Innoveren en het aanpassen aan veranderende omstandigheden vormen het dna van de sector. Op weinig plekken in deze crisis kwam zo snel zoveel vernieuwingsdrang los als in de evenementensector. Tegelijkertijd voelde de culturele sector – gekenmerkt door haar eigenwijze karakter – zich soms het braafste kindje van de klas, op de momenten dat ze in tegenstelling tot sommige andere sectoren uitgebreide veiligheidsprotocollen hanteerden en toch zeer beperkte bewegingsruimte kregen van de overheid. En ondanks dat niemand precies weet welke toekomst de evenementenbranche tegemoet gaat, zijn er signalen die hoop bieden voor de sector. Ten eerste leert het verleden ons dat de leisure-industrie in eerdere crises altijd bijzonder weerbaar is gebleken. Na 9-11 herstelde het internationaal toerisme zich veel sneller dan voorspeld en ook na de klappen die de culturele sector na de financiële crisis van 2008 kreeg, herpakte de sector zich in grote mate. In algemene zin geldt dat tijdens een crisis de gevolgen van die crisis structureel overschat worden. Ten tweede schuilt er hoop in het feit dat dit een ander soort crisis is dan veel voorgaande. Wanneer we ons vrijetijdsgedrag versimpeld voorstellen als een optelsom van wat we *willen*, wat we *kunnen* en wat we *mogen* (Mulder, 2019), dan zit bij de meeste crises het probleem in het kunnen: een sterke daling van zowel het beschikbare aanbod (bijv. door faillissementen) als het besteedbare inkomen (en de wisselwerking tussen beide). De huidige crisis is, vooralsnog, vooral een crisis van mogen: de overheid bepaalt dat het niet mag. We willen door dat verbod juist méér dan voorheen leisure-activiteiten ondernemen (zie bijv. Fieldlab Evenementen 2020) en dankzij de steunmaatregelen van de overheid is het kunnen in deze eerste fase ook op peil gebleven. Tekenend wat dit betreft is het consumentenvertrouwen. Zo bereikte de AEX-index (een weerspiegeling van het verwachte consumentenvertrouwen) in oktober 2020 exact hetzelfde niveau als in oktober 2019 (565 punten), waaruit vertrouwen in de toekomst blijkt. Het derde element van hoop is wellicht het belangrijkste en betreft de evenementensector zelf. Deze sector heeft in de eerste driekwart jaar van de crisis aangetoond een schoolvoorbeeld te zijn van weerbaarheid en vernieuwingskracht, eigenschappen die de sector in feite altijd al bezat. Zo bleek uit onderzoek van Harry van Vliet (2019) dat van de 1349 film-, food- en muziekfestivals die in 2018 plaatsvond bijna de

helft jonger dan 5 jaar was. Vernieuwing is in deze sector aan de orde van de dag. Kortom, wat er ook gebeurt, de evenementensector zal zich uiteindelijk altijd herpakken, herstellen en vernieuwen.

Terugblikkend op de eerste zeven maanden van de coronacrisis valt enerzijds de bovengemiddelde kwetsbaarheid van de evenementensector op en anderzijds de bovengemiddelde weerbaarheid van de sector. De kwetsbaarheid bleek primair uit het feit dat evenementen praktisch onuitvoerbaar zijn tijdens een pandemie. Daarachter schuilt echter een kwetsbaarheid die nog veel crucialer is: de sector is opgebouwd uit zodanig complexe, veelal tijdelijke (organisatie)netwerken en waardeketens, dat steunmaatregelen vanuit de overheid nauwelijks werken voor de branche. Deze crisis toont eens te meer aan dat publieke subsidie- en steunmaatregelen onvoldoende recht doen aan de structuur en complexiteit van deze belangrijke branche. Desondanks bleek de sector in die eerste fase weerbaar: binnen enkele maanden tijd werden verschillende achtergronden en belangen verenigd in allianties en een toekomstgericht fieldlab, werden nieuwe vormen en concepten ontwikkeld en uitgerold en werd eens te meer duidelijk dat de evenementensector garant staat voor innovatiekracht, flexibiliteit, creativiteit, passie en dadendrang. En dat biedt hoop voor de toekomst.

Bronnen

- Eventplatform (2020). Peiling impact september 2020. Verkregen via <https://www.eventplatform.nl/corona/peiling-impact-september2020>
- Fieldlab Evenementen (2020). Resultaten Bezoekersonderzoek Entertainment. Verkregen via <https://fieldlabevenementen.nl/wp-content/uploads/2020/10/Resultaten-bezoekersonderzoek-Entertainment.pdf>
- Helsloot, I., Groenendaal, J. en Vis, J. (2020). Wat weten we nu eigenlijk van het coronavirus en wat betekent dit voor evenementen? Nijmegen: Crisislab. Verkregen via <https://crisislab.nl/wordpress/wp-content/uploads/Wat-is-erbekend-over-corona-def-24-8-2020.pdf>
- Martín-Corral, D., Cebrian, M. & Moro, E. (2015). More people, more fun: The scaling of events in cities. Verkregen via <https://medium.com/snsors-lab/more-people-more-fun-the-scaling-of-events-in-cities-f82d3072eb63>
- Mulder, M. (2019). Leisure! Inleiding in de vrijetijd. Bussum: Countinho
- Mulder, M., Hitters, E., & Rutten, P. (2020). The impact of festivalization on the Dutch live music action field: A thematic analysis. *Creative Industries Journal*. Advanced online publication. <https://doi.org/10.1080/17510694.2020.1815396>
- Van Vliet, H. (2019). Festivalatlas 2018. Amsterdam: MXStudio / Hogeschool van Amsterdam
- VVEM (2020). Cijfers van de evenementenbranche [bijlage 2 bij brief aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat d.d. 25 maart 2020]. Verkregen via <https://vvem.nl/corona/vvem-statement-coronavirus-en-de-evenementenbranche/>